

URL:

https://www.researchgate.net/publication/317619928_Burnout_among_university_faculty_the_central_role_of_work-family_conflict

5. Devine K., Hunter K. H. PhD student emotional exhaustion: the role of supportive supervision and self-presentation behaviours. *Innovations in Education and Teaching International*. 2017. Т. 54. №. 4. С. 335-344. URL: <https://doi.org/10.1080/14703297.2016.1174143>

Науковий керівник: д-р. екон. наук, професор Гончарук А. Г.

Магац Наталія Сергіївна

аспірантка 2-го року навчання за спеціальністю 051 «Економіка»

ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ У СФЕРІ ВОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Екологічні проблеми, такі як екстремальні погодні умови, виснаження озонового шару, порушення екосистем та нераціональне використання природних ресурсів, включаючи прісну воду, становлять глобальну загрозу всьому людству та викликають занепокоєння на всіх рівнях: як на міжнародному, так і на національному, корпоративному й персональному. За даними ООН [1], до 2050 року майже 6 мільярдів людей страждатимуть від нестачі чистої води. На той час більше половини з прогнозованих 9,7 мільярдів людей у світі житимуть у регіонах із дефіцитом води. Сьогодні в Україні ситуація із доступом до чистої питної води особливо загострилася. Через повномасштабне вторгнення російської федерації водні ресурси та водогосподарська інфраструктура неодноразово зазнавали атак та руйнування через їхню стратегічну цінність. Проте і до воєнних подій більшість басейнів річок згідно з гігієнічною класифікацією водних об'єктів за ступенем забруднення можна було віднести до забруднених та дуже забруднених, а найбільша частка обсягу скинутих забруднених стічних вод у поверхневі водні об'єкти саме на підприємницький сектор припадає. Так, за даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України [2] у 2021 році загальний обсяг скинутих стічних вод підприємствами складав 1137,6 куб. м, з них 47% (543,1 куб. м) – забруднені. У територіальному розрізі у 2021 році найбільше забруднених стічних вод було скинуто у Дніпропетровській (120,3

млн. куб. м), Львівській (119,8 млн. куб. м) Донецькій (90,0 млн. куб. м), Одеській (33,1 млн. куб. м), Полтавській (24,8 млн. куб. м) областях. У 2021 році серед 100 найбільших підприємств-забруднювачів 70 позицій займали підприємства водопровідно-каналізаційного господарства України (ВКГ). Це зумовлено тим, що близько 40% мереж централізованого водопостачання та водовідведення перебувають у ветхому стані, що призводить до частих аварій і величезних втрат води при транспортуванні. За даними Міністерства розвитку громад та територій України [3] у 2020 році середній показник аварійності водопровідних мереж по Україні був 3,0 аварії на 1 км мережі, середній показник аварійності каналізаційних мереж – 6,3 аварії на 1 км мережі, середній показник втрат води при транспортуванні склав 34% від загального обсягу піднятої води. Значною мірою критичний стан мережі водопровідно-каналізаційного господарства обумовлений відсутністю необхідних інвестицій та серйозною заборгованістю підприємств ВКГ.

Оскільки підприємства по всьому світу прямо чи опосередковано зробили значний внесок у сьогочасний стан екологічної вразливості, нині представники бізнесу намагаються знайти способи покращити свої екологічні показники та зменшити негативний вплив на довкілля. Тому концептуальні засади соціально-відповідальної поведінки бізнесу все частіше впроваджується у нові бізнес-моделі та стратегії, що покликані компенсувати екологічні, соціальні та управлінські наслідки негативного впливу підприємницької діяльності.

Так, розвиток сучасного розуміння соціальної відповідальності бізнесу як дефініційної конструкції можна простежити ще з 1930-х років, коли в США почалися перші обговорення щодо соціальної відповідальності приватного сектору. У той час вчені розглядали соціальну відповідальність бізнесу як відповідь на проблеми та бажання нового суспільства. Яскравим прикладом цього періоду є праця К. Девіса [4], у якій він вказав, що «соціальні обов'язки бізнесменів повинні бути порівнювані з їхньою соціальною владою» і що «ухилення від них призведе до зниження соціальної влади підприємства».

Вагомим є внесок А. Керролла [5] в аспекті визначення узагальненого терміну соціальної відповідальності бізнесу, що забезпечило чітку і коротку концептуалізацію, яка може бути застосована в будь-якому контексті: «Соціальна відповідальність бізнесу включає економічні, юридичні, етичні та дискреційні очікування, які суспільство має щодо організацій у даний період часу». Примітно, що він розглядає економічні та соціальні цілі не як

несумісні компроміси, а як невіддільну частину повної соціальної відповідальності бізнес-суб'єкта.

Однак, лише в 2000 р. концепція соціальної відповідальності бізнесу привернула до себе увагу всього світу завдяки затвердженню Цілей розвитку тисячоліття та створенню Глобального договору ООН (ГД ООН) [6], що надали нового виміру розумінню соціальної відповідальності бізнесу. Найпомітнішим досягненням ГД ООН було визначення десяти принципів, якими керується корпоративна поведінка його членів, у галузі прав людини, трудових відносин, збереження довкілля та протидії корупції. Даний інструмент сприяв впровадженню універсальних цінностей соціальної відповідальності бізнесу на глобальні ринки, зокрема у 2006 р. до ГД ООН приєдналась Україна.

У «Зеленій книзі» Європейського союзу [7] соціальна відповідальність бізнесу визначається як «концепція, відповідно до якої компанії на добровільній основі інтегрують соціальні та екологічні аспекти у свої бізнес-процеси та у взаємодію зі стейкхолдерами». Міжнародний стандарт ISO 26000-2010 «Посібник із соціальної відповідальності» [8] визначає соціальну відповідальність бізнесу як відповідальність організації за вплив її рішень та бізнес-діяльності на суспільство і довкілля за допомогою прозорості та етичної поведінки, яка:

- сприяє сталому розвитку, включаючи здоров'я та добробут суспільства;
- враховує очікування стейкхолдерів;
- відповідає чинному законодавству та міжнародним нормам ведення бізнесу;
- інтегрується у всій організації та практикується у її бізнес-відносинах.

При реалізації концепції соціальної відповідальності у сфері раціонального водокористування, бізнес-суб'єкти мають вплив у таких сферах своєї діяльності:

Пряма операційна діяльність. Майже всі підприємства кожного виду господарської діяльності використовують воду для виробництва своїх товарів та послуг. Рівень їхнього використання варіюється в різних промислових і економічних секторах. Для забезпечення раціонального використання водних ресурсів бізнес-суб'єктам необхідно:

- провести всебічну оцінку водокористування, щоб зрозуміти, якою мірою компанія використовує воду для безпосереднього виробництва товарів і послуг;

- у рамках корпоративної стратегії більш чистого виробництва та споживання, встановити цільові показники, що стосуються водозбереження та очищення стічних вод;

- інвестувати у впровадження новітніх технологій для досягнення визначених цілей;

- у рамках корпоративної культури підвищити обізнаність співробітників щодо важливості раціонального використання водних ресурсів;

- включити питання раціонального водокористування у процес прийняття бізнес-рішень.

Ланцюг постачання. В останні роки все більше комерційних організацій зосереджуються на проблемах і діях у своїх ланцюгах постачання, визнаючи, що більшість наслідків бізнес-діяльності перебувають поза їхнім прямим контролем. Дослідження впливу постачальників на стан водних ресурсів є досить новим напрямком, оскільки більшість компаній тільки починають вивчати, якою мірою використовуються водні ресурси у ланцюзі постачання. Тому бізнесу з огляду його соціально-відповідальної позиції необхідно:

- заохочувати постачальників покращувати методи водозбереження, контролю якості, очищення та рециклінгу стічних вод;

- сприяти проведенню постачальниками оцінки рівня водокористування та їхнього впливу на стан водних ресурсів;

- залучити постачальників до впровадження кращих практик раціонального використання водних ресурсів;

- наполягати на необхідності регулярно звітувати основних постачальників щодо досягнутого прогресу реалізації поставлених цілей.

Взаємодія із місцевою громадою. Оскільки компанії працюють у широкому соціальному контексті, дедалі більше підприємств усвідомлюють, що підтримка місцевих громад, активна взаємодія із громадськими спільнотами та долучення до реалізації місцевих ініціатив відповідає їхнім корпоративним інтересам. Тому соціально-відповідальному бізнесу необхідно вжити наступних дій задля розвитку місцевих громад, а саме:

- прагнути розв'язати проблеми водопостачання та санітарії в місцевих громадах і визначити вплив своєї бізнес-діяльності на ці проблеми;

- бути активними членами місцевої громади, заохочувати або надавати підтримку місцевим органам влади, ініціативним групам, які прагнуть просувати програми водопостачання та санітарії;

- у партнерстві з місцевими зацікавленими сторонами проводити кампанії з навчання та підвищення обізнаності щодо важливості раціонального використання водних ресурсів;

- співпрацювати з державними та регіональними органами влади з метою підтримки розвитку водопровідно-каналізаційної інфраструктури.

Колективні дії. У той час як індивідуальні організаційні зусилля матимуть критичне значення для розв'язання водної проблеми, особливу роль відіграватимуть колективні дії у всіх секторах економіки та соціальній сфері. Таким чином, бізнес-суб'єктам необхідно:

- встановити тісні зв'язки з організаціями громадянського суспільства, особливо на регіональному та місцевому рівнях;

- співпрацювати з національними, регіональними та місцевими органами влади для вирішення питань пов'язаних зі сталим водокористуванням;

- співпрацювати з науково-дослідними установами та заохочувати розробку нових технологій у сфері раціонального водокористування.

- підтримувати роботу наявних водних ініціатив за участю приватного сектору.

Отже, у повоєнний період окрім реалізації першочергових завдань, таких як відновлення об'єктів критичної водогосподарської інфраструктури та забезпечення доступу населення до якісного питного водопостачання, необхідно також активно впроваджувати практики соціально-відповідального бізнесу задля зниження екологічного сліду бізнес-діяльності підприємств, підвищення добробуту та покращення якості життя населення.

Список використаних джерел:

1. United Nations, The United Nations World Water Development Report 2021: Valuing Water. UNESCO, Paris. 187 p.

2. Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні у 2020 році. Київ, 2021. 385 с. URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/2021_naczdopovid-za-2020.pdf

3. Перелік найбільших підприємств забруднювачів за 2021 рік. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: сайт. URL: <https://mepr.gov.ua/>

4. Davis, K. Can business afford to ignore social responsibilities? *California Management Review*. 1960. №2(3). P.70–76.

5. Carroll, A.B. A three-dimensional conceptual model of corporate performance. *Academy of management review*. 1979. №4 (4). P.497–505.

6. Глобальний договір ООН: сайт. URL: <https://www.unglobalcompact.org/>

7. European Commission, Employment&Social Affairs, Green Paper. Promoting a European framework for corporate social responsibility Green Paper. URL: http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/csr/index_forum.htm

8. Настанова по соціальній відповідальності: Міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000 від 2010 р. URL: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>

Сокірба Єлизавета Олегівна

аспірантка 3-го курсу кафедри менеджменту
Міжнародного гуманітарного університету

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Найбільш розвинені країни Центрально-Східної Європи створили регіональне угруповання – «Вишеградську Групу» (ВГ). Топологічне сусідство зумовило тісні зв'язки певної історичної основи, своєрідну регіональну логіку розвитку нашого суспільства та загальні риси бачення майбутнього. Імплементация до структур ЄС на основі процесів різношвидкісної європейської інтеграції створила своєрідне Центрально-Європейське ядро другого порядку. Вишеградська четвірка (В4) зайняла гідне місце на тлі більш розвинених країн ЄС, рівень показника ВВП у розрахунку на душу населення становить майже 2/3 рівня країн ядра ЄС. Країни ВГ поступово формують інтеграційне ядро регіону, дедалі помітніше перетворюючись на центр тяжіння сусідніх держав. Цілком можливо, що ми спостерігаємо початок процесу консолідації країн регіону, який знову ж таки можливо перетвориться на відносно самодостатнє утворення – на субрегіон. Певні передумови цього є, адже, якщо виходити з того, що в будь-якому геополітичному утворенні виділяється ядро, що складається з однієї або декількох країн, що найбільше відповідають критеріям виділення цього геополітичного утворення і є якийсь «приядерний пояс» країн, що тяжіють до цього ядра, то в рамках ЄС поруч з його історичним ядром починає формуватися нове ядро, яке може перетворитися на регіон «Східна Європа».

Проаналізувавши деякі показники економіки країн ВД за 30 років за даними МВФ [1], насамперед, було проаналізовано значення ВВП як основного показника, що характеризує економічне становище країни. Аналіз графіка на рис.1 показує, що ВВП (за ПКС) країн ВГ має постійне стабільне підвищення.